

Napsal Karel V. Rais

VÝMINKÁŘI

Povídky a kresby z podhoří

U filiálního kostelíka svatojan- ského si vyminkář nábožně po- vzdechnul, aby to dobře dopadlo, a veházel na poutou náves. Pod sněhovými příkrovy na střechách šindelových i doškových stály statky i chalupy němé, jakoby se zimou krčily k zemi, ale z komínů jejich plýnul řídký, bělavý kouř k čistému nebi.

Starý Břízek stál právě před svou chalupou a pokuřoval. Byl to nevelký, zavalitý sedláček; leh- kou čepici měl v týle, bělavé vlas- y hodné do čela, tváře již vrás- čité, bradu trochu vyčoublou a ú- sta zapadlá, protože mu všechny přední zuby scházely. Dýmáčku držel si v levé ruce a jen otoma lehece pobařoval. Ohně měl v so- bě patrně ještě hodně, státl v nej- tužším mrazu jenom tak v rozha- lené vestě, podvázaných kožen- kách a pantoflích, uříznutých z bot; měl je obuty jenom na boso.

Vyminkář poznal jej hned, tře- baže dávno ho neviděl a Břízek za tu dobu notně sestaral. Břízek byl znám jako divný rozumář a nábožný člověk; v třemšedesátém kostele konal výdělky o bílé so- botě odpovídě zvláštní poboznost, která stála za to, a proto byl ko- stel výdělky natlačen. Domáci literáci mu toho nepřáli a proto bylo se mu spokojiti jen tou slá- vou jedinou, ledaže o mši v koste- le filiálním mohl si různé zapí- rati.

"Pán bůh dobrýtro!" pozdra- vil ho Strihavka a zastavil se. "Dobrytro, dobrytro!" klidně odpovídal Břízek a pobařuje dále, jenom čepici trochu k němu se- smeknul.

"Jdu zrovna k vám a vy mě už snad ani neznáte?" "I znám, znám všechny lidi na mli cesty kolem dokola, konečně až na tu drobčinu, kdož by se v tom vyznsl."

"Rád bych s vámi, kmotře, tro- chu porozprávěl, ale vte, aby- chom byli sami," hovořil dědeček. "Sami —" odpovídal Břízek a silněji zabafil "no, to konečně př- jdeme do synovy dílny, hoch až trochu odejde. Tedy pojdte dál, pantáto!"

Při tom zabafnutí sáhl si staře- ček Strihavka na kapsu, má-li tam svoji dřevěnku, která chudák teď stále odpovídala.

Když dvorem vešli do malého přístavku, kde byla truhlářská dílna, spatřil dědeček mladého, vytáhlého človíčka, velikých mo- drých očí, spocených vlasů a s- bludými knírky pod nosem.

"To je tedy Bářin Václav, Ba- ruška má oči po něm," pomyslíl si staře a hlasitě pravil: "Pomoz pán bůh, hochu, jsem vyminkář Strihavka, Bářin dědeček."

Václav trochu zčervenal a od- loživ hoblík, podával starci ruku; z očí bylo mu viděti, že jej vidí tuze rád.

"Trochu počkás, Václave, jdi zatím do světnice," řekl starý Břízek.

"Ale vte, pantáto, nechme ho- cha tady, jsem rád, že se to tak trefilo; vte, abych zrovna řekl!" — a dědeček usadil se na lavičce — "jdu sem k vůli Báře. Pro sml- lování boží vs, lidičky, prosím, vedte to ke koneci, tam u nás je dopustětní boží!"

Chalupník stál proti vyminkáři, pobařoval a práviec hladil si vlas- y nad čelem.

"Co mám věst ke koneci, pantá- to?" ptal se udiven.

"Abych zkrátka řekl, dělejte, af je svatba!"

"Svatba?" zachechtнул se sta- rý, "dělejte, af je svatba, když hýt nemůže, S lidmi marnými ne- sedám a s pokrytci ve spolek ne- veházím, zpíval už nábožný žalní- sta svatý David!" Břízek mluvil polohlasitě, ale v řeči jeho byl pří- zvuk, jaký slyšíme u starých špatných kazatelů.

"Nevíte, co se u nás děje, pan- táto, máte srdce v těle, kdybyste viděl —"

"Slyšel jsem, že pro tu holčici," chalupník chlaději odvětil.

"A teď prý bude druhá vět- ní. Bára je mlučnice: Václave, trest boží na vás, jestli jednou ne- odplatíte, co ta holka pro vás zkonáh!"

"Druhý!" polohlasem řekl Bř- ízek a zadíval se na Václava.

"Tatínku, pro všechno na světě vás prosím, nějak se nad námi smilujte!" volal Václav, lomě ru- kama.

"Smilujte se — proč bych se ko- nečně nesmiloval? Ale co chce Morák? Paměť set a tisíc aby zůstali dlužní; ale já mám jen tí- síe, ty máš dvě stovky, to máme dvanáct set a jsme hotoví."

"Pantáto, přidejte, pro tu Ba- rušku chudinku přidejte! Kdyby- ste vy to dítě znal — oči má tu- hle po tatínkovi s ten je má po- vós, dar ducha svatého má, že by pohledal, paměť k nevševní —"

"Inu, kdyby měla paměť jako- kardinal Mezoiant, a ten prý u- měl všechny jazyky, eo jich je na zemi, eo mám přidat? Přidám-li jednušku, jsou to při třech dtečech — af Prokopa tedy nepočítám — tři jednušky, přidám-li tři sta, jest- to na syna a deery devět set — pantáto, kde bych to vzal?"

Dědeček mlčel; hleděl do prázd- na a slyz vyhrklý mu do tváře.

"Včera v noci jsem u ní byl — ležela na slámě na půdě — zbe- dovaná, zkrvavená — a to dítě mě- jsem pak asebe — modlil jsem se o pomo a radu —"

"Dítě, poslouchejte rodičův ve- všem; nebo to jest dobře libé Pá- mu. Otcevo, nepouzejte k lhc- vivosti dítě svých, aby sobě ne- zoufaly — stojí v epístole svatého Pavla."

"Pravda, pravda, pantáto, a- vám toho také kousek patř; ale nebožtík vikář Petera, vy ho bu- děte dobře pamatovat, tuze často říkával: Nezatvrzujte srdci svých! napsal svatý Pavel," odvětil vý- minkář.

"Ale vždyť konečně vidíte a- slyšíte, že pomoci nemohu. Když mají Morákové radši chalupu než- lí deern —" Chalupník pobařuje vychleji, přecházel ode dveří ke stěně a zíral k zemi.

Dědeček sedl skloněn a levičí- tiskl čelo do dlaně — všeeek se- chýl a žal skubal mu lícem; náhle sáhl do kapsy, vytáhl zavřák, roztáhl na sobě kožich a řízl do- švu podšívky. Pak strčil ruku pod podšívku, několikráte tam skub- nul a vytáhl složený napří; ry- ehle jej rozbalil a vysázel tři sto- vky na lavičce.

"Tu máte ty tři stovky, Václa- ve, a bůh vám je požehnej; měl jsem je nehystané pro konec živo- ta, ale vždyť to snad nějak protlu- kn, tři děti mne přece užívá a po- arnti jaká sláva — na suchu mne nenechají! Nosil jsem tohle už dluho v hlavě, ale myslilval jsem- si: Jak pak, kdyby ti nebe dalo ještě nějaký rok života, eo si po- neš? Toť si však myslím: Co na- tobě záleží — tuhle jsou děti! a pro ty děti dávám, eo mám!" — Dědeček slyz mluvil sřapavě a ru- ce se mu třásly.

Břízek díval se udiveně na- starce, kouřiti zapomněl a oči měl přivřeny. Pak bylo ve světnici- ticho.

"Tak, tak, pantáto," zase- chladně začal Břízek, "je vidět, že- tu chášku všecku máte rád, ale ra- díím vám, schovejte vy si ty tři stovky a nespolechejte na děti; je- vám už hodně, skoro byste to mohl- znát! Dokud je to malé, lísa se to- k člověku a jednoho div by ne- smědly, když je to starší, mrzí je, že- jíte, chodíte, dýcháte a nejradši- jsou, když vás konečně vynášíji ze- stavení. Povídám, nechte si ty tři stovky, af neumřete hladu, — Václav af dělá, až to vydělá; bu- de to konečně několik roků trvat, ale když děláji drahoty, af čeka- jí!" —

"Pro boha věčného vás prosím- povězte mi, jací jste to lidé! Vždyť- ve vás není v žádém trochu lá- sky, smilování. Nevím ani — zdá- se mi to, či je to pravda, ale jed- ním stále s lidmi a ti nemají srd- ce!" zvolal dědeček a na blise by- lo mu znáti, jaký žal jej duší.

"Zaplat vám bůh, dědečku, eo- pro nás děláte!" zvolal Václav. "Jen buďte bez starosti o životy- bít, teď tu budu já s Bárou a neza- pomeneme nikdy na to vaše srd- ce!" a starce objímal.

"No, jenom aby vám to bylo- požehnáno! A vy, kmotře, teď je- tu patnáct set, teď přijďte k nám a promluve se zetěm; ale prosím- vás oba pro všechno, ani jeden ani- druhý af nezjevte, že je to ode- mně. Slyšs Václave, Bára nesmí- o tom zvědět slovíčka, mohlo by- to všecko ještě zle dopadnout. Strihavka nikdy nehával, ale teď- vás musí navádět ke lži: říkejte, že- je to Václavův ušetřený kapi- táleek."

"Tak, tak, teď mám konečně- jít k Morákové!" trochu jedovatě- řekl Břízek a strčil ruce do kapsy, rychle bafal, "a eo pak, začne- li dělat drahoty dále? Vte, pantá- to, taková pejska je mi protivna- jako nosu pepí, to jsem hotov- krátee jako Bismark."

"No, něco, kmotře, snesete a- když vám bude nejhůře, vzpome- ňte, to že je všecko nie proti tomu, eo zakusila Bára. A teď se ne- zlobte, že si tu také trochu nacpu, rád si pokuřím, ale u nás doma- to neradí vidí. Také jsem jim za- lhal, že jdu dnes k Sorejšovi do- Vrhoviny nemají potuhy že jsem- zde, ale snad mi tyhle lži na vě- čném soudě budou odpuštěny!" u- smíval se dědeček.

"Vte, Morák se na svou cha- lupu tuze vypíná," začal opět Bř- ízek, "je pravda, má to dvacet- korun polí, ale stavení je skoro- již pro strach lidem, tu bude na- dle hospodář mít práci nepěknou?"

"No, nějaký rok to ještě vydr- ží, zatím si zaplatí tu tisícku a pak- mohou stavět," odpověděl děde- ček.

"I konečně udělam už všechno, ale nevím, nevím, pantáto, neroze- jdeme-li se s Morákem ve zlém. Jsem to tuze divný lid! Kořen za- jisté všeho zlého jestiř milování- peněz — napsal už apoštol náro- dě."

"Pravda, pravda, kmotře, ale- vidíte, že také napsal: Hněvejte se- o neštěstí, slunce nezapadej na- živéovst vaše!" usmívaje se řekl- vyminkář.

"Dobře se znáte v písmě, kmot- ře."

"Chodil jsem na kázání nebožtí- ka faráře Václava Pačáka, dej mu- bůh nebe, a to byl náramný zna- leek písmu. Už se tedy nemrže, že- jsem na vás přirazil jako velký- voda a nedejte na sebe, kmotře, dlouho čekat; za to vám stojím, až poznáte malou Barušku, až se- vám ta rozsvitová, budete všeei- du ní celý prv jako já, její pra- dědeček."

"Takto přece, pantáto, neode- řete, přece se stavíte ve světnici, máma vám honem uvaří něco pro- zahřátí," zvol Břízek.

"I eo vás napadá, kmotře, mám- eo jechat domů a pak dnes ještě- nechei jednat se ženskými, žste- se: až bude u nás všecko proje- náno, pak přiblíhneem Barušku a- potěšme se ve zdraví; raději se- doma o nicem nezmámujte, aby- chom Moráka nesplášili."

Oba Břízkové vyprovodili pak- dědečka až za ves. Starouškové- šlo se teď nějak tíže, nohy jakoby- mu byly zdřevěněly, měl je eo- zdřevěti, ale přece si pokuřoval a- rukou, uschovanou ve velké pa- pové rukavici, statně opíral se o- svoji sukovku.

Bylo k polednímu, slunce zář- ilo na zasněženě lesy a na šířý, pěkný kraj rovinnatý, na němž- jako horopte na sněhu krčily se- ehumáče chaloupek.

Staré topoly, jež sem tam vzř- ňily se nad oviněné koše ovoeného- stromoví, stály jako nehybná, za- mračená stráž nad tábozem. Z- drobných oken, ozářených slun- cem, sršely ohnivě paprsky. Ned- některými barůčky jemným šedým- sloupcem zdvíhal se koně. Sněho- vá lada se třpytila...

Když se vyminkář opět do- Morákovy světnice vrátil, hospodyn- ě hned poznala, že nohy vleče bíl- něji.

"Vidíte, povídala jsem vám, že- do Vrhoviny nedojdete! Vy jste- došel, ale přinesl jste si bolesti z- cesty," povídala dosti vřele.

"Mě, mlě, Máčko, vždyť to hrzy- zase vyjde!" konejšil ji dědeček, ale když pak zul boty a oblékl vol- né bačkory, pozoroval, že nohy o- tčkáji. Nevyšlo to z nich ani do- rána, ba ještě více otekly, že se- ani postaviti nemohl a musil zh- stati v posteli. Nestýskal si, ale- při vzpomínce, eo pro Báru vyko- nál, bylo mu volno kolem srdce.

Když třetího ani čtvrtého dne- nebylo lépe, tu již Máčku prosil: "Holka, buď tak dobrá a dejte- mne k vám do světnice, tady již- jsem tuze vykřehl a nohám je h- ě a hře."

"Do světnice? Kam bychom- vás honem, tatínku uložili, kouška- místa nikde není; ale snad bych-

vám mohla ustlat na pec, to bude- skoro nejlepši pro vás, budete stá- le v teple."

"I když myslíš, třeba na pec,"- řekl dědeček a hospodyně odesla- připraviti lážka. Stařeček pozna- val, že v té vymrzlé komoře ledové- podlahy a studených stěn nohám- uskodí, že nezavinila všeho čes- ta do Vjezda. Po chvíli jej Moračka- s Bárou přenášely; do světnice šlo- to dobře, ale nahoru na pec mu- sil po pevnkách vylézt sám a tu- bolesti jen sápal. Hospodyně ne- vysílala mu všech peřin, které si- přivezl; pod něho nakladla starých- sánků vlněných a polštář také na- vyrovnáče hadry položila; sver- níci přinesla, ale spodnice a drabý- polštář zůstaly v komoře.

Od té doby ležel dědeček v te- ple na poči, ale nohy přece jenom- neplaskly, ba nabýly také v ko- lenech.

"Mně se zdá, že to půjde se- mou ku koneci," myslival si, "a- že má starost, jak budu živ, kdy- by mne snad děti opustily, byla- nazbyt. No, děj se vůle boží!"

Baruška mohla teď pěkně k dě- dečkovi na pec a často celý den u- něho vysedla, jenom eo k tomu- jídu slezla. Bohužel, dědeček teď- málo vypravoval, usmíval se síce, ale do rozprávky mu nebylo; v le- že špatně se povídalo a chtěl-li se- zdvíhnouti a vzpřel se trochu no- hama, zabolely, div nevýskal. Při- tom stále na Břízku myslil, bzy- lí se ve dveřích ukáže; ale ten dal- si na čas, přišel teprve za týden. Vesel do světnice jako Mikuláš: jak byl oděn do širokého, modré- ho pláště o několika velikých lím- eích, byly ho plny dvěře. Hospo- dář a hospodyně zůstali zarazení, jakoby se ho byli lekli, ale mal- éký chalupník, mlouře očima, roz- lížil se po světnici a pofouche se- usmíval. Pod bradou odvázel- heranici, už do ní zastrčil, plášť- odložil na lavičce a přisedl ke sto- lu: při tom stále s hospodáře na- hospodyně pohlízel a pořad se di- věně usmíval. Když se uvelebil, zrovna spustil: "Abych to, kmot- ře a kmotra, odbyl zkrátka, jdu- sem k vůli svému synovi a vaší- deři; chtělí jste ode mne patučte- set, jdu vám říct, že je tedy mám- pohromadě." Břízek při té řeči- oděpal opasek a patučte stovek- na stole vypočítal. "Tady jsou, abyste konečně věřili; ty jsou pro- ně nehystány!" a zase penize sh- ml a do opasku uschoval. "Já- bychovi vše nedávám než konečně- tu tisícku, protože více nemohu; ale- pět stovek je jeho, ty si uspo- řil."

"Je to kríž s těma dětma," za- bědovala hospodyně, "jakživa- jsem si nepomyslila, čeho se na- děti ke stárům čekám a teď ta- kový zármutek, jedno dítě má na- světe, druhé na cestě!"

"Teď, kmotra, nebědujte, jejich- vše konečně jest, aby se starali!"- mřně řekl Břízek.

"Vám se řekne, nebědujte, ale- celý život se na dítě děte a po- tom vám to takhle dopadne!"

"Lepši je kus chleba suchého- s pokojem, nežli dům plný nabi- tých hovad se svárem — povídá- písmo, ale jestli vám je toho ještě- málo, kmotra, musil bych s páne- ci bohem jít!"

"Na ten tisíc, který zůstane, ta- ky přistupujete?" vnsil se do ře- či Morák.

"No toť se konečně rozumí!"- odpověděl Břízek.

"Budíž to tedy už s pánem bo- hem, dělám to s těžkým srdcem, ale- jaká už pomoz. Václav musí se- přičinit nejen v poli, ale také- při řemesle."

"A jak pak je to s vejměnk- em?" ptal se Břízek a zamžoural- na Moráka.

(Pokračování.)

PROČ TO JE, že tak mnohé nemoci, jež zřetelně vzdorovaly zručnosti proslavených lékařů, povolují klidnému vlivu jednodu- chého domácího prostředku, jako DRA. PETRA HOBOKO. DR. PETER FAHRNEY & SONS CO., CHICAGO, ILL.

Zajistěte si tento zisk. International Harvester Company of America. CHICAGO U S A. F. DVORÁK, prodávac vepřů. JOE FLOOD, prodávac dobytku. AL. POWELL, prodávac ovci. DVORÁK COMMISSION CO.

BLISS & SON komisionářeti obchodníci živým dobytkem SOUTH OMAHA. Hojnost příhrad. Henry Doležal, dobrý Cech, vám poslouží. Obchod utěšeně vzrůstá. Dobře vás obsloužíme.

HOSPODÁRNOST ŠETRNOST PODÁTE POMOCNÉ RUKY? Vláda Spoj. Států žádá provádění HOSPODÁRNOSTI a ŠETRNOSTI všemi osobami ve všech věcích. Vyhovění této žádosti jest důkazem VLASTENECTVÍ a LOYALITY. SP. ST. VAL. ÚSPORNÝCH ZNÁMEK pomůžete sobě a své zemi POMŮŽETE? Zeptejte se svého duchovního správce, kazatele, poštmistra, předsedy svého spolku nebo klubu, poštovního poslíčka, nebo kte- réhokoli bankéře. ONI VÁM SDELÍ, JAK! VLASTENECTVÍ LOYALITA

"Brer Tater" and garden wass. will help feed you wheat for soldiers. U. S. Food Administration. Brer Tater ain't skerrin' up a ghoul wen he say we alla gins eat less wheat en less meat en more all de fat en sugar we kin. We has just got ter feed dat big army er fightin' sojer boys, en we kin do hit by eatin' right smart mo' taters en garden wass en eatin' mo' fish en game 'tild er pork and beef. Ef we alla don't gins ter feed dem soldiers right now we'll be feedin' somebody ter long en it won't be us.